

**Załącznik Nr 1
do Uchwały Nr XXX/181/10
Rady Gminy Grabowo
z dnia 28 października 2010r.**

PLAN

ODNOWY MIEJSCOWOŚCI GRABOWO

**NA LATA
2008-2015**

SPIS TREŚCI:

WSTĘP	3
1. CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI	3
1.1 Położenie.....	3
1.2 Historia.....	3
1.3 Zasoby kulturowe i historyczne.....	5
1.4 Gospodarka.....	11
1.5 Rolnictwo.....	11
2. SFERA SPOŁECZNA	11
2.1. Powierzchnia i ludność.....	11
2.2 Ochrona zdrowia.....	12
2.3. Oświata.....	12
2.4. Kultura, sport, rekreacja.....	12
2.5. Infrastruktura techniczna i komunikacyjna.....	14
2.6. Tabelaaryczne zestawienie zasobów miejscowości.....	15
3. ANALIZA SWOT	17
4. KIERUNKI ROZWOJU I PLANOWANE PRZEDSIĘWZIĘCIA	18
4.1 Planowane przedsięwzięcia z uwzględnieniem celu, uzasadnienia i rezultatu	19
4.2 Harmonogram realizacji przedsięwzięć i szacowane koszty.....	23
4.3 Zgodność Planu Odnowy miejscowości Grabowo z PROW.....	25
5. WDRAŻANIE, MONITOROWANIE	28
PODSUMOWANIE	30

WSTĘP

Plan Odnowy Miejscowości Grabowo jest dokumentem określającym strategię działań wsi w sferze społeczno-gospodarczej na lata 2008-2015.

Obowiązek opracowania planu wynika z wielu istniejących programów służących wspieraniu obszarów wiejskich i społeczności wiejskiej takich jak Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 i Regionalne Programy Operacyjne oparte na środkach Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej. Dotyczy to przede wszystkim inwestycji mających poprawić komfort życia lokalnym społecznościom.

Niniejsze opracowanie zawiera charakterystykę miejscowości, jej historię, analizę zasobów służących przedstawieniu stanu rzeczywistego, SWOT – czyli mocne i słabe strony wsi, planowane kierunki rozwoju, a także zakładane przedsięwzięcia wraz z szacunkowymi kosztami i harmonogramem planowanych działań.

Cele i działania zaproponowane w omawianym opracowaniu nawiązują do dokumentów strategicznych wyższego rzędu. Zapisy „Planu Odnowy Miejscowości Grabowo” są spójne z *Narodową Strategią spójności, Programem Rozwoju obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (PROW), ze Strategią Rozwoju Województwa Podlaskiego, Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Grabowo oraz Strategią Rozwoju Gminy do 2015 roku.*

1. CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI.

1.1. Położenie.

Gmina Grabowo leży w północno - zachodniej części województwa Podlaskiego w Powiecie Kolneńskim. Od północy graniczy z Gminą Szczuczyn, od wschodu z Gminą Wąsosz, od zachodu z Gminą Kolno, od południa z Gminą Stawiski.

1.2. Historia

Powstanie Grabowa i innych miejscowości na obszarze gminy Grabowo jest związane z początkami i rozwojem osadnictwa za rządów księcia mazowieckiego Janusza I. Osada Grabowo powstała nad rzeczką Dobrzycą dopływem Skrody, wzdłuż której wiodła najkrótsza droga z Łomży i Nowogrodu nad górną Wisłę.

Pierwsza pisana wzmianka na temat Grabowa pochodzi z 1423 r. Grabowo było wówczas własnością Jana ze Strzegocina.

W 1524 r. dzięki staraniom Stanisława Ławskiego wojewody mazowieckiego Grabowo otrzymuje prawo miejskie chełmińskie nadane przez króla Zygmunta.

Mimo nadanych mu przywilejów Grabowo nie zdołało utrzymać swego miejskiego charakteru i z niewiadomych przyczyn spadło do rzędu wsi. W 1578 r. określane jest już jako wieś. W XVII wieku Grabowo należało do Grabowskich, Nowodworskich i Gutowskich. Pod koniec XVII w. właścicielem Grabowa został podkanclerzy Stanisław Antoni Szczuka. W XVIII wieku Grabowo stało się własnością Barnarda Wagi, skarbnika wiskiego.

4 września 1939 r. z terenu miejscowości Milewo - Gałązki Podlaska Brygada Kawalerii dokonała wypadu na Prusy Wschodnie.

1.3. Zasoby kulturowe i historyczne.

- *Kościół p.w. św. Jana Chrzciciela*

Pierwotnie parafia p.w. Nawiedzenia n.p. (wg. Zapisu z 1477 lub 1488) rozebrany w 1788r. W jego miejsce w 1842-45 budowa obecnego, murowanego z fundacji Feliksa Wagi i parafian, wg zatwierdzonego 1838 r. nowego projektu, być może autorstwa Hipolita Kossutha, murowany z cegły, otynkowany. Czteroprzęsłowy korpus z dwiema kaplicami tworzący nawy równoległe do osi kościoła o trójbocznie zamkniętych ramionach. Nawa główna otwarta do bocznych półkolistymi filarami. Wnętrze nakryte płaskimi stropami. Chór muzyczny murowany, wsparty na trzech półkolistych filarach. Na wieży hełm namiotowy zakończony żelaznym krzyżem. Fasada trójprzęsłowa z wyższą zryzalitowaną częścią środkową przechodzącą w jednokondygnacyjną kwadratową wieżę. Kościół posiada cechy stylu neoklasycznego.

- ***Cmentarz Rzymskokatolicki***

Na terenie cmentarza znajduje się kilka nagrobków, które winne być zachowane dla przyszłych pokoleń:

1. Rodziny Wagów 1863-1880;
2. Konstancji z Rogalskich Borawskiej zm. 1893 r.;
3. Grzegorza Siemiona, sługi rodziny Wagów zm. 1846 r.;
4. Stasia Sokołowskiego zm. 1879 r.;
5. Franciszka Olszewskiego zm. 1902 r.;
6. Ks. Józefa Dziekońskiego, proboszcza parafii zm. 1903 r.;
7. Józefa Wiszowatego zm. 1904 r.;
8. Stanisława Kozikowskiego zm. 1903 r.

Wymienione nagrobki są przykładami różnych form sztuki cmentarnej XIX i pocz. XX w. o dużych wartościach artystycznych, zabytkowych i historycznych.

- *Plebania przy kościele p.w. św. Jana Chrzciciela*

Zbudowana w 1859r. W 1972r. powiększona o jednoosiową przybudówkę od północy. Murowana z cegły, tynkowana. Na planie prostokąta, parterowa, pięćosiowa. Ganek wsparty na dwóch parach wyrzuszonych kolumn toskańskich. Ściany zwieńczone gzymsem, na narożach boniowane w tynku. Wnętrze dwutraktowe. Bryła zwarta z użytkowym poddaszem. Otwarty ganek kolumnowy wsparty na czterech kolumnach nakrytych dużymi płytkami w kształcie spłaszczonej, okrągłej poduszki.

- *Dwór w zespole dworsko- parkowym.*

Wzniesiony około 1852-65 r. Do końca XVIII w. Grabowo było własnością rodziny Wagów. Następnie dwór przeszedł na początku XX w. w posiadanie rodziny Sokołowskich. Podjazd od północnego- zachodu (wejście główne). Korpus dworu uprzednio drewniany, obecnie murowany. Tynkowany zewnątrz i wewnątrz. Taras od strony ogrodu. Narożniki skrzydeł bocznych są opilastrowane, zwieńczone głowicami. Skrzydła podzielone są poziomym gzymsem nad oknami parteru. W skrzydle zachodnim okna zamknięte łukiem półkolistym z opaskami. Elementy w formie płaskiej przechodzą w fantazyjną linię w zwieńczeniu trójkątnego szczytu. Dworek (dwa skrzydła boczne) posiada cechy stylu eklektycznego, który wyraża się w zdobnictwie pilastrów i okien. Obecność skrzydeł bocznych nawiązuje do rzutu tradycyjnych narożnic dworku polskiego.

- ***Park krajobrazowy w zespole dworsko- parkowym***

Park krajobrazowy stanowi oprawę ogrodową dla dworu i zawiera elementy wodne, ogród warzywno- owocowy, dwa stawy podzielone groblą i siecią kanałów oraz wyspę z altanką i układem dróg i rozplanowaniem roślinności.

Utworzony w 1850 r. przez Antoniego Wagę, zapewne wg. jego własnego projektu. Park zajmuje powierzchnię 4 ha. W środku znajduje się kwadratowa wyspa, otoczona sztucznym zbiornikiem. Mostek prowadzący na wysepkę, gdzie znajduje się altanka, wykonany jest ze stali. Na terenie parku występuje jedyny na ziemi łomżyńskiej stanowisko lepiężnika różowego- *Petasites hybridus*. Jest to roślina o potężnych liściach – do 1 m długości i 60 cm szerokości.

Na drzewostan składają się następujące gatunki drzew: olsza czarna, klon pospolity, wiąz szypułkowy, topola kanadyjska, klon jawor, jesion wyniosły, lipa drobnolistna, grab pospolity, kasztanowiec biały, leszczyna pospolita, świerk pospolity, wierzba krucha, topola biała, czeremcha pospolita, klon jesieniolistny, brzoza brodawkowata, robinia akacyjowa, dąb szypułkowy, sosna wejmutka.

- *Altanka ogrodowa w zespole dworsko- parkowym.*

Wzniesiona przez architekta Zygmunta Czajkowskiego ok. 1925 r.

W 1925 r. Zygmunt Sokołowski przekształca część ogrodu znajdującego się na wyspie. Likwiduje tam drzewa owocowe. Buduje wg. projektu Czajkowskiego rotundę w formie okrągłej świątyni. Osiem kolumn kanelowanych z głowicami wg. porządku doryckiego dźwigają belkowania i kopułę. Na osiach czterech alejek dochodzących do altany wyprowadzone są z postumentu schody. Po wewnętrznej stronie kopuły znajduje się napis: „Omne tulit qui utile dulci” oraz inicjały Z. S. i M.S. ujęte w datę 1925 r.

1.4. Gospodarka

• Przemysł

Na terenie Grabowa nie ma większych zakładów przemysłowych.

Funkcjonujące mniejsze zakłady to piekarnia, tartak oraz punkty handlowo-usługowe.

1.5. Rolnictwo

Bazę ekonomiczną Grabowa tworzy przede wszystkim rolnictwo, charakteryzujące się wysokim poziomem intensywności produkcji przy raczej średniej jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Użytkowanie gruntów na terenie Gminy przedstawia się następująco:

Wyszczególnienie	Ogółem	Udział %
	W hektarach	
Powierzchnia ogólna	12848	100
Użytki rolne	9605	74,7
Grunty orne	8005	62,3
Sady	34	0,3
Łąki	300	2,3
Pastwiska	1266	9,8
Lasy	2550	19,8
Pozostałe	693	5,5

W strukturze użytkowania dominują użytki rolne, wśród których ponad 62,3% zajmują grunty orne, a 9,8 % to pastwiska

2. SFERA SPOŁECZNA

2.1. Powierzchnia i ludność

WYSZCZEGÓLNIENIE	WARTOŚCI
Powierzchnia w ha	12972,4556
Liczba gospodarstw rolnych	1086
* Ludność ogółem, w tym:	3904
Kobiety	1942
Mężczyźni	1962
* Urodzenia	35
* Zgony	42

*dane za 2007 r.

2.2. Ochrona zdrowia

W zakresie lecznictwa podstawowego obszar Gminy Grabowo obsługuje Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Grabowie. Ponadto raz w tygodniu przyjmuje specjalista ginekolog, a opiekę stomatologiczną zapewnia prywatny gabinet stomatologiczny.

W zakresie lecznictwa zamkniętego i specjalistycznych usług medycznych ludność Gminy jest obsługiwana przez placówki zlokalizowane w Kolnie i Łomży.

2.3. Oświata

Infrastrukturę oświatową na terenie Grabowa tworzą:

1. Zespół Szkół w Grabowie. W jego ramach działa Szkoła Podstawowa i Gimnazjum.
2. Zaoczne Technikum Rolnicze dla Dorosłych

2.4. Kultura, sport, rekreacja.

Na terenie Grabowa infrastrukturę kultury stanowią:

1. Gminny Ośrodek Kultury
2. Biblioteka Publiczna Gminy Grabowo z księgozbiorem 9700 woluminów i 262 zarejestrowanymi czytelnikami.

W ramach Gminnego Ośrodka Kultury działają 3 amatorskie zespoły artystyczne. Ponadto GOK jest organizatorem wszelkiego rodzaju warsztatów artystycznych oraz cyklicznych imprez kultywujących tradycje regionu- „Wianki u Wagów” i Dożynki Gminne.

Wianki u Wagów 2007 r.

Dożynki 2005 r.

Na terenie Grabowa w sferze kultury, sportu i rekreacji działają również:

Stowarzyszenie Sportowo-Jeździeckie im. 10 Pułku Ułanów Litewskich-główny organizator cyklicznych uroczystości upamiętniających walki kawalerii polskiej w pierwszych dniach II wojny światowej.

Grabowskie Stowarzyszenie Wędkarskie oraz Koło Łowieckie.

2.5. Infrastruktura techniczna i komunikacja.

• Zaopatrzenie w wodę

Na terenie Gminy sieć wodociągowa funkcjonuje w oparciu o dwa wodociągi:

- wodociąg Grabowo oraz wodociąg Gnatowo, które zaopatrują w wodę wszystkie miejscowości znajdujące się na terenie Gminy Grabowo.

Aktualna długość sieci wodociągowej wynosi 82,4 km i za pośrednictwem 657 przyłączy dostarcza wodę do 817 mieszkań.

• Kanalizacja sanitarna.

Na terenie Gminy funkcjonuje biologiczna oczyszczalnia ścieków w Grabowie o przepustowości 300m³/dobę. Przyłączone są do niej obiekty w Grabowie. Długość sieci kanalizacyjnej wynosi 4,5km, do której za pośrednictwem 53 przyłączy włączonych jest 145 mieszkań.

• Gospodarka odpadami stałymi

Na obszarze Gminy znajduje się składowisko odpadów stałych na terenie wsi Golanki o powierzchni 0,45ha i wykorzystane jest w 70%. Gmina Grabowo przystąpiła do Łomżyńskiego Regionalnego Systemu Gospodarki Odpadami. Ponadto na terenie gminy zbiorem stałych odpadów komunalnych zajmuje się Urząd Gminy. Jednocześnie w Grabowie funkcjonuje firma PHU RECYKLING zajmującą się zbiórką odpadów stałych (folia, tworzywa sztuczne)

• Drogi

Podstawowym układem komunikacyjnym w Gminie Grabowo jest i w dalszym ciągu pozostanie układ drogowy. Sieć dróg zapewnia spójność i dostępność komunikacyjną Gminy.

Przez teren gminy przebiega na długości 11 km droga krajowa nr 61. Sieć dróg powiatowych wynosi 60,9km (w tym 54,7km o nawierzchni ulepszonej). Pozostałe ciągi drogowe to drogi gminne o łącznej długości 67,4km (w tym 16,3 km o nawierzchni ulepszonej)

2.6. Analiza zasobów Grabowa

Tabelaryczne zestawienie zasobów miejscowości.

Rodzaj zasobu	Brak	O znacze- niu małym	O znacze- niu średnim	O znacze- niu dużym
Środowisko przyrodnicze				
- walory krajobrazu				X
- walory klimatu (mikroklimat, wiatr, nasłonecznienie)			X	
- walory szaty roślinnej(np. runo leśne)				X
- cenne przyrodniczo obszary lub obiekty				X
- świat zwierzęcy (ostoje, siedliska)				X
- osobliwości przyrodnicze			X	
- wody powierzchniowe (cieki, rzeki, stawy)			X	
- gleby, kopaliny		X		
Dziedzictwo religijne i historyczne. Środowisko kulturowe				
- walory architektury wiejskiej		X		
- walory zagospodarowania przestrzennego			X	
- zabytki, obiekty historyczne				X
- zespoły artystyczne			X	
- miejsca, osoby i przedmioty kultu		X		
- święta, odpusty, pielgrzymki		X		
- tradycje, obrzędy, wydarzenia artystyczne			X	
- legendy, podania i fakty historyczne			X	

- ważne postacie historyczne			X	
Obiekty i tereny				
- działki pod zabudowę mieszkaniową			X	
- działki pod domy letniskowe	X			
- działki pod zakłady usługowe i przemysł	X			
- pustostany mieszkaniowe, magazynowe i pomieszczenia przemysłowe		X		
- place i miejsca publicznych spotkań		X		
- miejsca sportu i rekreacji		X		
- korzystne, atrakcyjne sąsiedztwo (duże miasto, arteria komunikacyjna, atrakcja turystyczna)		X		
Gospodarka, rolnictwo, infrastruktura				
- specyficzne produkty (hodowle, uprawy polowe)			X	
- znane firmy produkcyjne i zakłady usługowe	X			
- możliwe do wykorzystania odpady poprodukcyjne	X			
- kanalizacja sanitarna			X	
- zaopatrzenie w wodę				X
- zaopatrzenie w gaz (gazociąg)	X			
Instytucje				
- ośrodek zdrowia			X	
- szkoły			X	
- Gminny Ośrodek Kultury			X	
- biblioteka			X	

Ludzie, organizacje społeczne				
- OSP			X	
- Stowarzyszenia			X	

2. ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ➤ czyste środowisko naturalne ➤ brak większych źródeł zanieczyszczeń ➤ wysokie walory przyrodnicze (lasy, populacje dzikich zwierząt, stawy) ➤ bliskie położenie względem ośrodka powiatowego Kolna oraz Łomży ➤ zasoby historyczno-kulturowe (zabytkowy zespół dworsko-parkowy, kościół cmentarz, szlak walk ułańskich i szlak fortyfikacji) ➤ żywe tradycje historyczne aktywnie kultywowane przez Stowarzyszenie Sportowo-Jeździeckie im. 10 Pułku Ułanów Litewskich ➤ korzystne warunki do rozwoju rolnictwa ekologicznego ➤ baza lokalowa pod ośrodek informacyjno-kulturalny służący integracji i aktywizacji mieszkańców ➤ pełne skanalizowanie i wysoki stopień zwodociągowania ➤ wysoki stopień telefonizacji ➤ konsekwentne rozbudowywanie infrastruktury technicznej. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Niska aktywność i kreatywność mieszkańców ➤ Niska działalność promocyjna w zakresie rozwoju agroturystyki ➤ pogarszający się stan obiektów zabytkowych ➤ słaba infrastruktura rekreacyjna-brak zalewu, boiska ➤ niska jakość pozalekcyjnych ofert edukacyjnych, sportowych i kulturalnych dla dzieci i młodzieży ➤ niski poziom estetyki miejscowości ➤ brak zakładów przetwórstwa rolno – spożywczego ➤ niski poziom dochodu mieszkańców ➤ brak miejsc pracy poza rolnictwem ➤ niekorzystne tendencje demograficzne ➤ niska świadomość ekologiczna mieszkańców

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ➤ warunki sprzyjające rozwojowi agroturystyki i turystyki ➤ warunki do rozwoju gospodarstw ekologicznych ➤ dokształcanie mieszkańców w zakresie przedsiębiorczości i rozwoju agroturystyki ➤ zwiększenie dostępności do środków pomocowych na rozwój regionalny ➤ promocja walorów Grabowa ➤ rozpowszechniona hodowla koni i aktywnie uprawiane jeździectwo jako jedna z ofert kierowanych do potencjalnych klientów gospodarstw agroturystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ utrata walorów turystycznych Grabowa wskutek: <ul style="list-style-type: none"> • braku środków na odnowienie obiektów sakralnych • degradacja techniczna i estetyczna budynków gospodarczych po byłym POHZ, przylegających do zespołu parkowo-dworskiego wskutek braku inwestycji w poprawę ich stanu przez dzierżawców ➤ rosnące koszty utrzymania oświaty i kultury ➤ trudności w dostępie do środków pomocowych w postaci wkładu własnego ➤ migracja młodzieży do miast ➤ brak środków finansowych

4. KIERUNKI ROZWOJU I PLANOWANE PRZEDSIĘWZIĘCIA

Ochrona i wykorzystanie zabytkowych obiektów architektonicznych

- Adaptacja i remont budynku byłego kina na działalność Gminnego Ośrodka Kultury
- Remont kościoła parafialnego i plebani oraz zagospodarowanie terenu wokół kościoła w tym istniejących stawów.
- Zagospodarowanie terenów wokół obiektów użyteczności publicznej
- Remont dworku w Grabowie

Podnoszenie atrakcyjności infrastruktury społeczno-usługowej, kulturalnej i turystycznej

- Budowa zalewu i zagospodarowanie terenów przylegających
- Budowa boiska sportowego
- Wyodrębnienie i zagospodarowanie terenu o powierzchni 1 ha do ujeżdżania, pokazów i ćwiczeń na potrzeby Stowarzyszenia Sportowo-Jeździeckiego im. 10 Pułku Ułanów Litewskich w Grabowie
- Pozyskanie budynku byłej zlewni i przyległego terenu na działalność Stowarzyszeń

- Zagospodarowanie i adaptacja budynku byłej zlewni i przyległego terenu na rzecz stowarzyszeń oraz urządzenie placu zabaw (przy ul. Gątkiewiczza)
- Zagospodarowanie terenów dzierzawionych przez Grabowskie Stowarzyszenie Wędkarskie
- Budowa deptaka i oświetlenia ulicznego wzdłuż ul. Stawowej

Kultywowanie tradycji społeczności lokalnej

- Wspieranie imprez i inicjatyw kulturalnych
- Zakup mundurów i wyposażenia kawaleryjskiego dla członków Stowarzyszenia Sportowo-Jeździeckiego im. 10 Pułku Ułanów Litewskich w Grabowie.
- Kursy instruktorów jeździectwa dla wytypowanych członków Stowarzyszenia Sportowo-Jeździeckiego im. 10 Pułku Ułanów Litewskich w Grabowie

Modernizacja istniejącego systemu komunikacji drogowej

- Budowa i modernizacja chodników, placów, parkingów
- Modernizacja oświetlenia, wiat przystankowych.

Wspieranie inicjatyw indywidualnych mieszkańców gminy, szczególnie rolników w działaniach na rzecz odnowy wsi

- Stymulowanie działalności dających dodatkowe dochody gospodarstwom rolnym w tym agroturystyki
- Organizacja szkółki jeździeckiej przez Stowarzyszenie Sportowo-Jeździeckie im. 10 Pułku Ułanów Litewskich w Grabowie

4.1. PLANOWANE PRZEDSIĘWZIĘCIA W MIEJSCOWOŚCI GRABOWO Z UWZGLĘDNIENIEM CELU, UZASADNIENIA I REZULTATU

Cel nadrzędny zaplanowanych przedsięwzięć:

Poprawa jakości życia mieszkańców, rozwój i promocja miejscowości przy racjonalnym wykorzystaniu istniejących zasobów przyrodniczych, kulturowych i materialnych.

1. Adaptacja i remont budynku byłego kina na działalność Gminnego Ośrodka Kultury oraz zagospodarowanie terenu wokół GOK		
Cel	Uzasadnienie	Przewidywane rezultaty
Zaspokojenie potrzeb społeczno-kulturalnych mieszkańców	GOK jest jedyną instytucją edukacji kulturalnej i miejscem spotkań mieszkańców. Realizacja zadania zaspokoi oczekiwania dzieci i młodzieży, pozwoli zagospodarować czas wolny.	Powstanie nowoczesnej placówki kulturalnej z salą widowiskową umożliwiającą dostęp mieszkańców do dóbr kultury. Powstanie miejsca służącego integracji i aktywizacji mieszkańców
2. Ułożenie kostki na wjeździe do Gminnego Ośrodka Kultury oraz remont schodów zewnętrznych		
Cel	Uzasadnienie	Przewidywane rezultaty
Kształtowanie ładu przestrzennego na terenie GOK i wsi	Obecny dojazd do GOK i jego estetyka ujemnie wpływa na odbiór placówki przez mieszkańców.	Wzrost atrakcyjności miejsca.
3. Przebudowa wejścia i schodów (wjazd dla niepełnosprawnych) w budynku Ośrodka Zdrowia		
Cel	Uzasadnienie	Przewidywane rezultaty
Kształtowanie ładu przestrzennego na terenie Ośrodka i wsi	Wejście do Ośrodka nie jest przystosowane dla osób niepełnosprawnych, którzy często korzystają z usług placówki.	Ułatwiony dostęp do Ośrodka dla osób niepełnosprawnych i poprawa ogólnej estetyki i budynku
4. Rozbudowa boksów garażowych remizy OSP w Grabowie		
Cel	Uzasadnienie	Przewidywane rezultaty
Powiększenie obecnej powierzchni garażowej dostosowanej do potrzeb jednostki	Brak miejsc garażowych dla części samochodów pożarniczych użytkowanych przez jednostkę	Pozyskanie adekwatnej do potrzeb OSP powierzchni garażowej.
5. Poprawa infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej (budowa pełnowymiarowego boiska sportowego, budowa zalewu)		
Cel	Uzasadnienie	Przewidywane rezultaty
Poprawa infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej Grabowa.	Realizacja zadania podniesie walory turystyczne, rekreacyjne i kulturalne miejscowości.	Rozwój turystyki.

6. Remont kościoła parafialnego w Grabowie i zagospodarowanie terenu wokół kościoła-remont dachu, odnowienie elewacji i fresków, oraz instalacja iluminacji, remont starej plebanii oraz remont dworku		
Cel	Uzasadnienie	Przewidywane rezultaty
Ochrona i promocja dziedzictwa historyczno-kulturowego. Wykorzystanie potencjału turystycznego, kulturowego i historycznego dla rozwoju społeczno-gospodarczego.	Kościół parafialny jest jednym z centralnych miejsc we wsi, obiektem zabytkowym niedostatecznie wyeksponowanym w przestrzeni. Realizacja zadania będzie służyć wszystkim mieszkańcom oraz turystom i promocji dziedzictwa kulturowego i historycznego. Dworek jest także obiektem zabytkowym. Remont poprawi jego wygląd i funkcjonalność.	Podniesienie walorów obiektu, a tym samym atrakcyjności turystycznej i kulturalnej wsi.
7. Zagospodarowanie i adaptacja budynku byłej zlewni i przyległego terenu na rzecz stowarzyszeń oraz urządzenie placu zabaw. Budowa deptaka wzdłuż ul. Stawowej		
Cel	Uzasadnienie	Przewidywane rezultaty
Rozwój infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej. Kształtowanie obszaru przestrzeni publicznej	Realizacja zadania będzie służyć stowarzyszeniom i dzieciom oraz wszystkim mieszkańcom Grabowa. Podniesie walory estetyczne i wypoczynkowe wsi.	Wzrost bezpieczeństwa dzieci. Rozwój liczby stowarzyszeń
8. Zagospodarowanie stawów i terenów przyległych dzierzawionych przez Grabowskie Stowarzyszenie Wędkarskie – budowa mnicha spustowego, zagospodarowanie grobli, modernizacja dróg dojazdowych, wybudowanie pasażu spacerowego.		
Cel	Uzasadnienie	Przewidywane rezultaty
Rozwój infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej. Kształtowanie obszaru przestrzeni publicznej	Realizacja zadania podniesie stan infrastruktury-rekreacyjno-wypoczynkowej miejscowości. Podniesie walory turys-	Wzrost atrakcyjności turystycznej wsi. Promocja wędkowania jako formy atrakcyjnego spędzania wolnego

	tyczne i estetyczne wsi	czasu.
9. Wyodrębnienie i zagospodarowanie terenu do ujeżdżania, pokazów i ćwiczeń na potrzeby Stowarzyszenia Sportowo-Jeździeckiego im. 10 Pułku Ułanów Litewskich w Grabowie.		
Cel	Uzasadnienie	Przewidywane rezultaty
Poprawa infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej. Ochrona dziedzictwa historyczno-kulturalnego	Realizacja zadania przyczyni się do rozwoju atrakcyjności turystycznej wsi w oparciu o działalność statutową Stowarzyszenia Sportowo –Jeździeckiego.	Wzrost atrakcyjności turystycznej wsi. Promocja jeździectwa jako formy atrakcyjnego spędzania wolnego czasu.
10.Zakup mundurów i wyposażenia artyleryjskiego na potrzeby działalności Stowarzyszenia Sportowo-Jeździeckiego im. 10 Pułku Ułanów Litewskich w Grabowie		
Cel	Uzasadnienie	Przewidywane rezultaty
Ochrona lokalnego dziedzictwa historyczno-kulturowego. Edukacja patriotyczna dzieci i młodzieży	Stowarzyszenia Sportowo-Jeździeckie promuje miejscowość w Polsce poprzez uczestnictwo w zawodach jeździeckich, rekonstrukcjach historycznych oraz organizacje uroczystości patriotycznych na terenie Gminy Grabowo. Realizacja zadania podniesie poziom działalności Stowarzyszenia.	Ochrona dziedzictwa historyczno-kulturowego. Promocja Grabowa.
11.Założenie szkółki jeździeckiej-kursy szkoleniowe dla instruktorów jeździectwa dla wybranych członków Stowarzyszenia Sportowo-Jeździeckiego im. 10 Pułku Ułanów Litewskich w Grabowie		
Cel	Uzasadnienie	Przewidywane rezultaty
Ochrona i wykorzystanie dziedzictwa historyczno-kulturowego do rozwoju infrastruktury rekreacyjnej i promocji wsi.	Realizacja zadania przyczyni się do wzrostu atrakcyjności turystycznej wsi i stanie się dodatkowym źródłem zarobkowania dla członków Stowarzyszenia.	Wzrostu atrakcyjności turystycznej wsi. Promocja miejscowości.
12.Edukacja mieszkańców w zakresie poszukiwania dodatkowych źródeł dochodu. Promocja działalności agroturystycznej		

Cel	Uzasadnienie	Przewidywane rezultaty
Wykorzystanie potencjału wsi do działalności agroturystycznej.	Realizacja zadania przyczyni się do wzrostu aktywności społeczeństwa w podnoszeniu jakości własnego życia.	Powstanie gospodarstw agroturystycznych. Promocja wsi.

4.2. Harmonogram realizacji przedsięwzięć i szacowane koszty

Lp.	Rodzaj przedsięwzięcia	Przewidywany termin realizacji	Szacunkowy koszt w PLN i źródła jego pokrycia	Beneficjent
1	Adaptacja i remont budynku byłego kina na działalność Gminnego Ośrodka Kultury oraz zagospodarowanie terenu wokół GOK	2008-2010	300.000 Środki własne i PROW „Odnowa i rozwój wsi”	GOK
2	Budowa centrum sportowo-rekreacyjnego (budowa pełnowymiarowego boiska sportowego, budowa zalewu)	2010-2015	1.000000 Środki własne, PROW „Odnowa i rozwój wsi” i Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, oraz Totalizatora Sportowego	U G Grabowo
3	Remont kościoła parafialnego w Grabowie i plebani oraz zagospodarowanie terenu wokół	2009-2013	800.000 Środki własne Parafii i PROW	Parafia rzymsko-katolicka w Grabowie

	kościola w tym istniejących stawów. Remont dworku.	2010-2015	1.500 000 Środki własne, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego , PROW „Odnowa i rozwój wsi”	
4	Zagospodarowanie i adaptacja budynku bylej zlewni i przyległego terenu na rzecz stowarzyszeń oraz urządzenie placu zabaw.	2009-2012	210.000 Środki własne, PROW oś 4 Leader	UG Grabowo Stowarzyszenie Sportowo-Jeździeckie im. 10 Pułku Ułanów Litewskich w Grabowie
5	Zagospodarowanie stawów i terenów przyległych dzierżawionych przez Grabowskie Stowarzyszenie Wędkarskie	2010-2012	60.000 Środki własne, PROW	Grabowskie Stowarzyszenie Wędkarskie
6	Wyodrębnienie i zagospodarowanie terenu do ujeżdżania, pokazów i ćwiczeń na potrzeby Stowarzyszenia Sportowo-Jeździeckiego im. 10 Pułku Ułanów Litewskich w Grabowie.	2009-2013	40.000 Środki własne, PROW	Stowarzyszenie Sportowo Jeździeckie
7	Zakup mundurów i wyposażenia artyleryjskiego na potrzeby działalności Stowarzyszenia Sportowo-	2009-2013	100.000 Środki własne i małe granty pozyskane z Leader	Stowarzyszenie Sportowo Jeździeckie

	Jeździeckiego im. 10 Pułku Ułanów Litewskich w Grabowie			
8	Budowa deptaka przy ul. Stawowej	2012-2015	200.000 Środki własne, Środki własne, PROW	UG Grabowo

Szczegółowy opis poszczególnych inwestycji oraz kosztorysy prac będą przygotowywane bezpośrednio przed przystąpieniem do aplikowania o środki i ich realizacją.

Jest to lista otwarta, która w trakcie okresu programowania może być modyfikowana. Ograniczenie wprowadzone w PROW – współfinansowanie na poziomie 60 %. Pierwsze trzy pozycje stanowią dla gminy priorytet.

4.3. Zgodność Planu Odnowy Miejscowości Grabowo z PROW.

PROW	Plan Odnowy Miejscowości Grabowo
Zakres działań	
1. Budowa, remont, przebudowa lub wyposażenie obiektów: a) Pełniących funkcje publiczne, społeczno-kulturalne, rekreacyjne i sportowe b) Służących promocji obszarów wiejskich, w tym propagowaniu i zachowaniu dziedzictwa historycznego, tradycji, sztuki oraz kultury	- Adaptacja i remont budynku byłego kina na działalność Gminnego Ośrodka Kultury oraz zagospodarowanie terenu wokół GOK - Rozbudowa boksów garażowych remizy OSP w Grabowie -Zagospodarowanie i adaptacja budynku byłej zlewni i przyległego terenu na rzecz stowarzyszeń oraz urządzenie placu zabaw
2. Budowa, remont lub przebudowa infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych, sportowych lub społeczno-kulturalnych	-Budowa zalewu i zagospodarowanie terenu wokół zalewu. -Budowa pełnowymiarowego boiska sportowego i zagospodarowanie terenu wokół boiska -Zagospodarowanie stawów i terenów przyległych dzierżawionych przez Grabowskie Stowarzyszenie Wędkarskie

	<p>-Wyodrębnienie i zagospodarowanie terenu do ujeżdżania, pokazów i ćwiczeń na potrzeby Stowarzyszenia Sportowo-Jeździeckiego im. 10 Pułku Ułanów Litewskich w Grabowie</p> <p>-Deptak przy ul. Stawowej</p> <p>- Remont zlewni mleka</p> <p>- Remont dworku</p>
<p>3. Odnawianie elewacji zewnętrznych i dachów w budynkach architektury sakralnej wpisanej do rejestru zabytków.</p>	<p>-Remont dachu i elewacji zewnętrznej kościoła parafialnego w Grabowie i zagospodarowanie terenu wokół kościoła.</p> <p>Remont plebani.</p> <p>Odnowienie i konserwacja fresków.</p>
<p>4. Zakup towarów służących przedsięwzięciom związanym z kultywowaniem tradycji społeczności.</p>	<p>-Zakup mundurów i wyposażenia artyleryjskiego na potrzeby działalności Stowarzyszenia Sportowo-Jeździeckiego im. 10 Pułku Ułanów Litewskich w Grabowie</p>
Definicja Beneficjenta	
<p>Gmina, instytucja kultury, dla której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego, kościół, lub związek wyznaniowy, organizacja pozarządowa.</p>	<p>- Gmina Grabowo</p> <p>- GOK- jednostką organizacyjną dla GOK jest jedn. samorządu terytorialnego</p> <p>- Parafia rzymsko-katolicka w Grabowie</p> <p>- Grabowskie Stowarzyszenie Wędkarskie i Stowarzyszenia Sportowo-Jeździeckie im. 10 Pułku Ułanów Litewskich w Grabowie jako organizacje pozarządowe</p>
Kryteria Dostępu	
<p>1) Projekty będą realizowane w miejscowości należącej do:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gminy wiejskiej - gminy miejsko-wiejskiej, z wyłączeniem miast liczących powyżej 5 tyś. mieszkańców, - gminy miejskiej, z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5 	<p>- Grabowo leży na terenie gminy wiejskiej</p> <p>- projekt składany przez instytucję – Urząd Gminy, dla której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego – Gmina Grabowo, zostanie zaakceptowany przez tę jednostkę.</p>

<p>tyś. mieszkańców.</p> <p>2) projekty wpisują się w zakres Planu Odnowy Miejscowości:</p> <p>3) projekty nie mają charakteru komercyjnego;</p> <p>4) w przypadku, gdy realizowane będą nieruchomości nienależące do beneficjenta posiada prawo do dysponowania tą nieruchomością na cele określone w projekcie przez okres 7 lat po realizacji projektu;</p> <p>5) organizacja pozarządowa działa w obszarze zbieżnym z celami działania „Odnowa i rozwój wsi” w szczególności na rzecz aktywizacji ludności, rozwoju oraz zachowania dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego;</p> <p>6) projekt składany przez instytucję kultury, dla której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego został zaakceptowany przez tę jednostkę.</p>	<p>- projekty wpisują się w zakres Planu Odnowy Miejscowości</p> <p>- projekty nie mają charakteru komercyjnego</p> <p>Stowarzyszenie Sportowo-Jeździeckie im. 10 Pułku Ułanów Litewskich w Grabowie działa na rzecz rozwoju i zachowania dziedzictwa kulturowego wsi.</p> <p>Działalność Grabowskiego Stowarzyszenia Wędkarskiego przyczynia się do rozwoju infrastruktury rekreacyjnej wsi.</p>
--	---

5. WDRAŻANIE I MONITOROWANIE.

5.1. Wdrażanie strategii

Organem odpowiedzialnym za realizację polityki władz Gminy na poziomie operacyjnym jest Wójt Gminy, na którym spoczywa bezpośrednio zarządzanie bieżącymi sprawami Gminy. Nie może być inaczej w przypadku wdrożenia niniejszego planu i to właśnie w gestii Wójta powinna spoczywać inicjatywa i właściwa kompetencja w zakresie realizacji i/lub nadzoru nad implementacją poszczególnych Strategicznych Programów Pomocy. Ponieważ to właśnie poprzez ich wdrożenie osiągnięte mają zostać poszczególne cele strategiczne rozwoju Gminy, którym przyporządkowano opracowane programy.

Generalna kompetencja Wójta w zakresie ogólnej koordynacji wdrożenia zapisów niniejszego planu musi być wsparta czynnym udziałem Rady Gminy i wszystkich zainteresowanych, w ramach przygotowywania i uchwalania kolejnych budżetów rocznych. To właśnie przewidziane w budżecie nakłady na finansowanie poszczególnych przedsięwzięć decydują o realizacji zapisów przyjętych programów operacyjnych. Na etapie planowania przyszłych wydatków inwestycyjnych będzie dokonywał się wybór konkretnych inwestycji oraz bezpośrednia hierarchizacja i czasowa harmonizacja poszczególnych działań.

Narzędziem pomocnym w tym procesie Wójtowi Gminy będzie opracowywanie i wdrażanie - zamykających się w jednym roku budżetowym – planów operacyjnych. Plany te powinny swoją budową nawiązywać do konstrukcji Strategicznych Programów Gospodarczych, ponieważ będą służyły ich realizacji. Ich struktura zawierać będzie dokładne ramy czasowe oraz harmonogram działań, kompetencje wykonawcze, wielkość budżetu oraz strukturę źródeł ich finansowania, jak również kwantyfikowane wskaźniki osiągnięć i oddziaływania.

Władze Gminy działają w oparciu o aparat administracyjny Urzędu Gminy. Należy dołożyć starań, aby poprzez budowanie świadomości oraz przygotowanie personelu wytworzyć pozytywne postawy pracowników wobec przeprowadzenia koniecznych dla wdrożenia Strategii zmian. Działalność każdej z jednostek organizacyjnych Urzędu będzie musiała być prowadzona pod kątem realizacji konkretnych – powiązanych z jej zakresem obowiązków –

zapisów Strategii i efekty jej prac powinny być, między innymi, oceniane w kontekście realizacji niniejszego Planu Strategicznego.

Dla wdrożenia Strategii ważne jest także przyswojenie instrumentarium narzędzi wspierających działania operacyjne. Są to instrumenty zarządzania na poziomie taktycznym, czyli o horyzoncie czasowym dłuższym niż okres jednego roku budżetowego, do których należą Wieloletnie Plany Inwestycyjne oraz trzyletnie programy gospodarcze przewidziane Ustawą o finansach publicznych.

W sytuacji, gdy brak jest kompleksowego uregulowania systemu dochodów samorządowych i w obliczu wyraźnego spadku wysokości subwencji z Budżetu Państwa należy położyć nacisk na efektywność wydatków inwestycyjnych oraz poszukiwanie alternatywnych źródeł finansowania.

5.2. Monitoring

Monitoring jest procesem zbierania, przetwarzania i analizy danych na temat zakresu realizacji celów programu. Dla monitoringu stopnia realizacji Planu ważne jest stworzenie systemu wskaźników, dzięki któremu możliwe byłoby zmierzenie zakresu realizacji strategicznych priorytetów rozwoju miejscowości.

Oprócz wykorzystywania wskaźników ilościowych osiągniętych efektów należy zwracać pilną uwagę na społeczny odbiór działań i prowadzić szerokie konsultacje społeczne, celem określenia stopnia zadowolenia mieszkańców oraz celowości podejmowanych działań, co wzbogaci system monitoringu o ocenę jakościową oraz zapewni szerszą partycypację społeczną w procesach podejmowania decyzji oraz ich oceny.

PODSUMOWANIE

Plan Odnowy Miejscowości Grabowo jest planem otwartym, który będzie mógł być aktualizowany w zależności od potrzeb i uwarunkowań finansowych i od uruchomienia dostępu do funduszy UE.

Zakładane cele planu przewidują wzrost znaczenia wsi jako lokalnego ośrodka rozwoju. Założeniem planu jest unowocześnienie infrastruktury, podniesienie stanu lokalnych dróg, ochrona wartości historycznych, wprowadzenie nowych funkcji. Ma on wpłynąć na pobudzenie aktywności środowisk lokalnych oraz stymulować współpracę na rzecz rozwoju miejscowości.

Realizacja Planu Odnowy Miejscowości Grabowo ma także służyć integracji społeczności lokalnej, większemu zaangażowaniu w sprawy wsi oraz rozwojowi organizacji społecznych.

Przewodniczący Rady Gminy
Wiesław Czyżyński